

МОТИВИ
КЪМ
НАРЕДБА ЗА ПОДБОРА, СТАТУТА И ДЕЙНОСТТА НА МЕДИАТОРИТЕ В
СЪДЕБНИТЕ ЦЕНТРОВЕ ЗА МЕДИАЦИЯ

В бр. № 11 от 02.02.2023 г. е обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията /ЗИД на ЗМ/, който бе приет от 48-ото Народно събрание и с който се въвежда задължителна съдебна медиация в производствата по граждански и търговски дела като средство за насърчаване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове, намаляване на товареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване.

В чл. 25 от ЗМ е разписано, че подборът на медиаторите към съдебните центрове по медиация, редът за вписването и заличаването им от списъците към окръжните съдилища, тяхното обучение, мандат и контрол върху дейността им, както и дейността на координаторите на центрoвете се уреждат с наредба, приета от Висшия съдебен съвет. С наредбата се уреждат размерът на дължимите от страните такси за съдебния център и разносните в процедурата по медиация по всякакви съдебни дела.

В § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ е предвидено задължение за Висшия съдебен съвет да приеме наредбите по чл. 25 от Закона за медиацията и по чл. 84а, ал. 4 от Закона за съдебната власт в срок до три месеца от обнародването на закона в „Държавен вестник“.

Висш съдебен съвет изпълнява проект „Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация; доизграждане на мрежата от съдебни центрове във всички окръжни райони на страната; разработване на стратегия за пълноценно използване на други алтернативни способи за разрешаване на спорове“, включен в Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Приемането на Наредба за подбора, статута и дейността на медиаторите в съдебните центрове за медиация (Наредбата) е не просто дейност, а **ключов етап** по реформа С10.R3 „Въвеждане на задължителна съдебна медиация“ от НПВУ.

Ангажиментите на България по НПВУ и сроковете за изпълнението на мерките, включени в него, са отразени в Приложение 1 към Решението за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на ПВУ на България (ST8091/22).

По отношение на реформата „Въвеждане на задължителна съдебна медиация“ от нашата страна се очаква до края на м. октомври 2023 г. да има влезли в сила законодателните изменения в съответните правни актове за въвеждането на задължителна съдебна медиация по някои граждански и търговски спорове.

Отделно в Програмата за управление на Република България за периода юни 2023 г. – декември 2024 г. изрично е открито като приоритет предприемането на действия, включително чрез законодателни инициативи, за да се осигури ефективното изпълнение на НПВУ и усвояването на следващите плащания. Без изпълнението на този ключов етап Министерски съвет не може да изпълни своевременно ангажиментите си по ПВУ.

Гореописаните съображения обуславят необходимостта обществените консултации с гражданите и юридическите лица по Наредбата да бъдат проведени по реда на чл. 26, ал. 4, изречение второ, който гласи: „Срокът за предложения и становища по проектите, публикувани за обществени консултации по ал. 3, е не по-кратък от 30 дни. При изключителни случаи и изрично посочване на причините в

мотивите, съответно в доклада, съставителят на проекта може да определи друг срок, но не по-кратък от 14 дни.“

Предвидените в Решението за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на ПВУ на България (ST8091/22) срокове, ангажиментите на Министерски съвет по Плана за възстановяване и устойчивост и предвидените в § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ срокове категорично представляват такива изключителни случаи, които обуславят определянето на 14 – дневен срок за провеждането на обществените консултации.

С предложения проект на Наредба за подбора, статута и дейността на медиаторите в съдебните центрове за медиация се уреждат подборът на медиаторите, вписването и отписването им от списъците към съдебните центрове; обучението на медиаторите към съдебните центрове; мандата и оценката на дейността на медиаторите към съдебните центрове; организацията на провеждането на процедурите по медиация в съдебните центрове; проверката на качеството на осъществяваните от медиаторите процедури по медиация в съдебните центрове и заплащането на процедурите по медиация, провеждани в съдебните центрове, от страните, както и възнагражденията на медиаторите към съдебните центрове.

Целите на Наредбата са осигуряване на ефективно използване на медиацията по висящи съдебни дела и гарантиране на високото качество на провежданите в съдебните центрове процедури по медиация.

В Глава Втора са уредени медиаторите към съдебните центрове.

В Раздел I е регламентиран подборът на медиаторите. В чл. 5 от Наредбата изрично е посочено, че за медиатор към съдебен център може да бъде вписано лице, което има юридическо образование, отговаря на изискванията на чл. 8, ал. 1 от Закона за медиацията, и е преминало допълнителен подбор и специализирано обучение по реда на тази наредба.

Допълнителният подбор на медиаторите се състои в оценка на техните професионални знания и умения в областта на медиацията и проверка на мотивацията и на опита в професионалната сфера, в която работи кандидатът, въз основа на представени от тях документи, писмен тест и устно събеседване.

В наредбата са разписани откриването на процедурата по извършване на подбор на медиатори, което става с решение на съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, както и обявяването му на интернет страницата на ВСС и в други средства за масова комуникация. Регламентира се, че подборът се извършва чрез провеждане на писмен тест и устно събеседване с кандидатите. Посочени са изискуемите документи, сроковете, начините и редът за подаването им. Конституиран е съставът на комисията, както и мнозинството за вземане на решенията ѝ.

В Раздел II е регламентирано специализираното обучение на медиаторите към съдебните центрове. Целта на това обучение е да надгради знанията и практическото прилагане на уменията на медиаторите за осъществяване на медиации по висящи съдебни дела. Предвидено е, че то се извършва по програма, одобрена от съдийската колегия на ВСС, както и че се провежда в рамките на най-малко 20 учебни часа, като практическата част е поне половината от часовете. Обучението е задължително и безплатно за медиаторите, завършва с полагането на изпит и издаване на удостоверение. Обучението се извършва от Обучителните организации на медиатори, вписани към Министерството на правосъдието.

В Раздел III са регламентираны списъците на медиаторите към съдебните центрове при окръжните съдилища. В списъка се вписват медиаторите, които успешно за преминали подбора и специализираното обучение. В чл. 20 са посочени обстоятелствата, които подлежат на вписване в списъците. В чл. 21 са изброени условията, при наличието на които става отписването от списъците.

В Раздел IV са регламентирани мандата и оценката на дейността на медиаторите. В чл. 24 е установено, че комисия, определена от председателя на съда, към който е разкрит съдебният център, изготвя доклад за дейността на медиатора и предложение за оценка. Решението на комисията се взема при обикновено мнозинство. Оценката може да бъде положителна, при която мандатът на медиатора се продължава за нов срок от три години, или отрицателна, при която мандатът на медиатора не се продължава. Комисията изпраща оценката на дейността на медиатора на председателя на окръжния съд. Въведена е и фигурата на медиатор-наставник. В чл. 28 е посочено, че при положителна оценка на дейността на медиатора в случай че комисията по чл. 24 приеме, че е налице значителен положителен принос на медиатора за дейността на съдебния център, тя предлага на председателя на съда, към който е разкрит съдебният център, медиаторът да бъде отличен с грамота и да бъде определен за медиатор-наставник.

В Глава Трета е регламентирано провеждането на процедурата по медиация. Правилото, което се въвежда е, че процедурата се провежда в съдебния център към окръжния съд, в който се разглежда делото или в чийто район се намира районният съд, в който се разглежда делото. В случай, че делото се разглежда в районен съд, към който е създаден самостоятелен съдебен център, процедурата по медиация се провежда в този съдебен център. В случай, че делото се разглежда в районен съд, към който е създадено териториално поделение на съдебен център към окръжния съд, процедурата по медиация се провежда в това териториално поделение. Предвидена е хипотезата, когато страните са задължени да участват в процедура по медиация от въззивния съд и делото се разглежда от апелативен съд, тогава процедурата по медиация се провежда в съдебния център към окръжния съд, който е разгледал делото като първа инстанция.

В ал. 5 на чл. 29 е уредена хипотезата, когато между страните има висящи дела в различни съдилища. В ал. 6 и 7 на чл. 29 са предвидени възможности за провеждане на медиацията по видеоконферентна връзка или в друго помещение, определено от председателя съда.

При провеждането на процедурата по медиация подробно са разписани следните въпроси: уведомяването на координатора за постановеното от съда определение, срокове за определяне на дата и час за провеждане на първата среща в процедурата по медиация от координатора, а когато това е необходимо и мястото за провеждането ѝ; връчването на съобщенията до страните; процедурата по избор на медиатора; уведомяването на медиатора, отлагане на първата среща в процедурата по медиация, отвеждане на медиатора, както и продължаването на процедурата по медиация след изтичането на първата среща по медиация.

В Глава Четвърта са регламентирани заплащане на процедурата по медиацията, провеждана в съдебните центрове, възнаграждението на медиаторите и разноските.

В чл. 52 е установено задължение за Висшия съдебен съвет да осъществява контрол за изразходваните средства от органите на съдебната власт за изплащане на възнаграждения на медиаторите и необходимите разходи за провеждане на процедура по съдебна медиация.

Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба са описани във финансовата обосновка.

Приемането на нормативния акт не е предвидено в европейското законодателство.

Приемането на проект на Наредба за структурата и организацията и дейността на съдебните центрове по медиация ще доведе до изпълнение на предвиденото в § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ задължение за ВСС.